

Datum
2018-11-12

Adress
August Palms plats 1
250 80 Malmö

Diarienummer
STK-2018-1172

Skrivelse till Regeringskansliet

103 33 Stockholm

Skrivelse till regeringen angående ökade kostnader för insatsen personlig assistans

Inledning

I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ingår personlig assistans. Verksamheten ska bidra till jämlikhet och full delaktighet i samhället för de personer som omfattas av lagen. Målet är att den enskilde ska ha möjlighet att leva som andra. De som tillhör en personkrets och söker personlig assistans kan ha rätt till biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans.

Det är kommunen (LSS) eller Försäkringskassan (Socialförsäkringsbalken) som tar beslut om personlig assistans. Det beror på hur många timmar som grundläggande behov uppgår till. Efter domar från Högsta förvaltningsdomstolen har Försäkringskassan förändrat bedömningsgrunderna för assistansersättning. Detta har resulterat i en kraftig kostnadsöverflyttning från stat till kommuner.

Bakgrund

Ett antal domar i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) de senaste åren har lett till att praxis ändrats i Försäkringskassans bedömning av vilka personer som har rätt till personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken (SFB). Försäkringskassans ändrade praxis innebär att personer som utifrån den tidigare tillämpningen hade rätt till assistansersättning inte längre beviljas det, vilket medför att kommunen betalar för assistanstimmar som tidigare finansierats av assistansersättning från Försäkringskassan.

Försäkringskassan och kommunen tillämpar olika lagstiftningar. Försäkringskassan tillämpar socialförsäkringsbalken (SFB). Denna lagstiftning medger inte personlig assistans enligt SFB om brukarens grundläggande behov understiger 20 timmar i veckan. Denna gränsdragning återfinns inte inom LSS lagstiftningen. Vägledande rättsfall har fastslagit att det räcker med grundläggande behov om ca 6 till 8 timmar i veckan för att ha rätt till personlig assistans enligt LSS. Därefter läggs övriga behov till. Det kan även vara så att kommunen står för andra

insatser ifall brukaren har fått indragen assistansersättning enligt SFB, för att på så sätt tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor. Detta kan handla om boende eller andra insatser som t.ex. avlösning, ledsagning eller korttidsvistelse vilket medför ökade kostnader. Den största ökningen är dock främst inom insatsen personlig assistans enligt LSS.

I Ekonomirapporten som publicerades i oktober 2017 konstaterade Sveriges kommuner och landsting (SKL) att den ökade restriktivitet som råder i beviljandet av den statliga assistansersättningen leder till en övervältring av kostnader till kommuner både under det aktuella året och framöver. Kommunstyrelsen anser att denna utveckling är orimlig.

SKL skrev i sin rapport: ”Sedan 2009 har ett antal domar i Högsta förvaltningsdomstolen lett till att praxis ändrats i Försäkringskassans bedömningar av vilka personer som har rätt till personlig assistans. Förutom att detta skapat osäkerhet och oro hos de assistansberättigade har det medfört att kommunerna fått ta över ansvaret för ett antal personer som tidigare fått personlig assistans från Försäkringskassan. Fram till 2015 beräknades den ökade kostnaden för detta till 2 miljarder för kommunerna. Sedan 2016 har restriktiviteten ökat ytterligare som en följd av nya domar. Det innebär att kommunerna har fått ta över ansvaret för ytterligare personer. Den beräknade merkostnaden för kommunerna som en följd av detta var 2016 och 2017 sammantaget cirka 1,2–1,5 miljarder kronor.” Vidare påtalar SKL att kommunerna (och i viss mån landstingen) bör därför få ersättning för kostnadsövervältringen 2016–2017 på i storleksordningen 1,2–1,5 miljarder kronor i avvaktan på förslaget från den pågående utredningen om LSS.

Det är positivt att lagändringen den 1 april 2018 återinförde möjligheten att bevilja statlig assistansersättning för tid under den enskildes dygnsvila, väntetid/beredskap och aktiviteter utanför hemmet samt reglerade när och hur rätten till personlig assistans ska omprövas. Effekterna av den senare tids övriga åtstramningar till följd av ändrad praxis i bedömningen av begrepp som grundläggande behov, egenvård, sondmatning beräknas dock kvarstå. Antalet personer med personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken minskar stadigt sedan några år tillbaka och en viktig anledning till det är att bara en liten andel av dem som söker assistansersättning för första gången får den beviljad, många fler än tidigare får avslag.

Stora konsekvenser för stadens ekonomi

Kommunstyrelsen konstaterar en kraftig ökning av personer som behöver personlig assistans LSS vilket har ett tydligt samband med Försäkringskassans åtstramningar kring beslut om personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken med statlig assistansersättning. 2015 hade Malmö stad drygt 240 000 beviljade assistanstimmar, nu är det uppe i nästan 500 000 timmar. Utvecklingen har medfört ökade kostnader för Malmö stad både under 2017 och 2018. Ytterligare en effekt av Försäkringskassans åtstramning när det gäller personlig assistans har visat sig resultera i en ökning av beviljade timmar avlösarservice enligt LSS. Det gäller främst små barn med stort tillsynsbehov till följd av bland annat andningsapparat, för att på så sätt tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor samt avlastning för närstående. Kommunstyrelsen bedömer även att behovet inom korttidsvistelse LSS till följd av Försäkringskassans förändrade praxis kommer att öka. Dessutom skapar den ökade mängden ansökningar ett

behov av att bemanna upp med biståndshandläggare inom myndighetsfunktionen. Situationen har lett till långa handläggningstider inom kommunen på 6–7 månader för personlig assistans.

Den beräknade budgetavvikelsen för den verksamhetsansvariga funktionsstödsnämnden i Malmö beräknas som en följd av ovanstående till sammantaget cirka 60 miljoner kronor för 2018 och 65–70 miljoner kronor för 2019. Kommunstyrelsen vill dock påtala att Försäkringskassans förändrade praxis har skett under flera år med medföljande kostnadsövertäckning, då första vägledande domen kom 2009. Detta medför en osäkerhet i bedömningen av kostnader som nu belastar stadens ekonomi. Bedömningen är att kostnaderna i själva verket är högre.

Kommunstyrelsen vill mot denna bakgrund instämma i SKL:s krav att staten ersätter kommunerna för deras ökade kostnader för insatsen personlig assistans, och att denna ersättning sker redan nu.

Malmö 2018-11-12

På kommunstyrelsens vägnar

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Anna-Lena Alnerud